

GETTY

La família americana més malvada

JAUME CLARET

El dolor mal tractat, crònic o puntual, és un malson per a milions de persones i representa també un mercat potencial gegant. La desconeguda Purdue Pharma ho va saber identificar i es va convertir en pionera a l'hora de combatre'l amb píndoles d'oxicodona que, per evitar l'abús i l'addicció, alliberaven progressivament aquest analgèsic opioide. En principi, les pastilles havien estat testades per la farmacèutica, el regulador en garantia la seguretat i la validesa científiques, els metges en regulaven l'ús mitjançant la necessària prescripció i el prospecte informatiu i la promoció entre els professionals s'ajusta-

ven a la legislació vigent. En realitat, res va ser així.

L'imperi del dolor esdevé "una paràbola sobre la capacitat increïble de la indústria per subvertir les institucions públiques". Gràcies a la mentida, la corrupció, l'ocultació i la manipulació, l'exitós OxyContin va desencadenar el 1995 una crisi d'opioides als Estats Units, es va convertir en la primera causa de mort accidental, amb 450.000 víctimes, i va destrossar comunitats senceres. La reformulació posterior del 2010 per evitar-ne la manipulació només va facilitar una nova epidèmia d'heroïna, perquè l'addicció als opioides amb recepta havia generat l'ecosistema perfecte: normalització dels narcòtics, creació d'un ampli mercat ne-

L'IMPERI DEL DOLOR
PATRICK RADDEN KEEFE
LITERATURA
RANDOM HOUSE
TRAD. RICARD GIL
720 PÀG. / 23,90 €

gre i existència de milers de persones amb síndrome d'abstinència. Curiosament, el racisme sistèmic en va preservar els afroamericans i la plaga va afectar sobretot la població blanca.

Amb tot, el nou llibre del periodista Patrick Radden Keefe (1976), després del també excel·lent *No diguis res* (Periscopi, 2020, tots dos traduïts per Ricard Gil), va més enllà de la història concreta de l'OxyContin i és sobretot un retrat magnífic –com una epopeia clàssica– de l'avarícia de la família Sackler. Tres parts de 200 pàgines cadascuna ressegueixen l'origen de la dinastia amb els tres germans fills de la immigració jueva centreeuropea, en què el protagonisme recau en el primogènit Arthur; després passa a la

segona generació hereva dels dos germans petits, amb un paper principal reservat a Richard Sackler; i, finalment, el relat arriba fins al present, amb els nets dels fundadors i la revelació de l'origen fosc de la fortuna d'un llinatge que, fins aleshores, només era conegut pel seu mecenatge internacional de centres d'art, mèdics i universitaris.

Desdibuixant fronteres

Qualsevol seguidor de sèries mèdiques està habituat a expressions com "antibiòtics d'ampli espectre", però pocs saben que en realitat és un modisme buit de contingut clínic i inventat amb voluntat publicitària per Arthur Sackler. Tot i semblar innocent, il·lustra perfectament com el patriarcat d'aquesta saga va anar perfeccionant les tècniques per desdibuixar les fronteres entre medicina i publicitat, entre indústria i reguladors, entre legalitat i benefici, mentre ocultava la connivència d'interessos sota una opaca xarxa de farmacèutiques, agències de publicitat, capçaleres de revistes, organitzacions, congressos mèdics i mil tripijocs.

Les següents generacions Sackler van aprofundir en el camí obert, tot incrementant tant el benefici gràcies a l'oxicodona com la seva falta d'empatia vers els efectes causats pel seu medicament estrella. Per als multimilionaris hereus actuals, la culpa és dels addictes i, desentenen-se de qualsevol responsabilitat, s'enroquen en un nombrós equip d'advocats, en les seves connexions polítiques i en les generoses donacions per fer lluir el seu llinatge. No és estrany que un congressista els etzibés: "No estic segur que conegui cap família americana més malvada que la seva".

Després de dècades d'impunitat, la façana Sackler s'ha començat a esquerdar. La publicació del seu vincle amb l'OxyContin –just quan la patent, i per tant els grans beneficis, venç– ha generat un progressiu rebuig a les seves donacions i l'obertura d'investigacions oficials i periodístiques. Amb tot, de moment la família ha aconseguit preservar la major part del patrimoni i, encara més greu, res indica que s'hagin corregit unes actuacions fraudulentament en què Purdue Pharma va ser pionera, però no l'única practicant. ♦♦

Una solitud massa silenciosa

JORDI LLAVINA

La prosa d'Agota Kristof, tan despullada, em recorda la poesia de Vladimír Holan, un parell de versos del qual diuen "se sentia tan assedegat / com una font que no en tingués prou amb l'aigua". La frase és sempre breu, i no se sol servir de gaires detalls. De fet, els que queden són essencials, i recurrents. Menys és més. La foto de la coberta resulta d'allò més encertada: una terra enfangada i freda, com la que descriu l'escriptora hongaresa en aquesta història, i un cel grisós que sepulta la llum. El buit del cel és quatre vegades més gran que la superfície de la terra.

El jove Sandor Lester es diu, de fet, Tobias Horvath. Fuig del seu país per un fet que el podria comprometre seriosament, i arriba en un altre que l'acull com a refugiat. Treballarà en una fàbrica de rellotges (com l'autora). Hi fa el mateix cada dia: forats en una cadena de producció. Uns deu mil al dia. El cercol del temps, l'ofec: "M'assalta tot l'horror de la meua vida". Però té un somni: un dia apareixerà una noia, que s'ha de dir Line, amb la qual construirà una vida nova, lluny de l'existència tediosa que mena. I escriurà llibres, uns llibres que el faran conegut arreu i que li permetran abandonar la fàbrica de rellotges per ser, ara sí, l'únic amo del seu temps.

AHIR
AGOTA KRISTOF
AMSTERDAM
LLIBRES / LIBROS
DEL ASTEROIDE
TRAD. JORDI
ROURERA PERET
120 PÀG. / 16,95 €

El personatge té alguna cosa del Mersault d'Albert Camus, l'estrany. Però, a diferència d'aquest, es refugia en la càndida entelèquia de la seva Line, i també en el somni literari. La seva soledat està ocupada per un silenci eixordador, però hi ha, encara, el recurs a l'esperança, que no és poca cosa. Kristof –que, com he escrit, més aviat raciona les paraules– crea en la consciència del lector el quadre complet. La capacitat de suggestió és notòria: les cambres on s'apleguen diversos refugiats, l'autobús en què el protagonista i una amiga retrobada de la infantesa coincideixen cada matí, el tètric edifici de la fàbrica... L'home sol sembla abocat a un destí ben fosc, però, a pesar d'això, es resisteix a defallir: "La vida havia de ser alguna cosa i jo esperava que aquesta cosa arribés, ho buscava".

La novel·la comença i acaba amb sengles episodis que tenen un aire vagament oníric i una alta concentració simbòlica: el vent contra el qual lluita el protagonista, un ocell ferit... Ara bé, de seguida la misèria moral és descrita amb un estil molt més realista. De sobte, les coses es tornen d'una concreció que sembla contornejada amb llapis negre. Els elements de tragèdia –algun d'ells, reprès de la tragèdia clàssica– hi pesen, amenacen, però no arriben a esclatar. ¿Qui és, el protagonista, lluny del seu país? ¿Què seria, si hi tornés? "Ves allà on la gent és feliç perquè no coneix l'amor", li recomana l'ocell ferit, inapel·lable. Vet aquí el drama. Abans, però, en Sandor havia admès que "les coses viuen en mi i no en el temps. I, en mi, tot és present". Però la novel·la es titula *Ahir* i té tota la càrrega del que ja és incorregible. La d'una condemna. ♦♦